

Tuatha Dé Danann - írsky: „Ľud bohyně Dany“, skrátené Danaovia; v *keltskej mytológii* je to rod pekných svetlovlasých keltských bohov, ktorí podľa mýtov kedysi vládli v Írsku; predstavujú bytosti z šerého dávnehoku, ovládajúce mágiu – „plemeno vedenia“, „páni svetla“; v Írsku sa objavili v deň sviatku Beltine (na 1. mája) v severozápadnom Connacht; podľa staršieho mýtu sa tam dostali na krídlach vetra, ukrytí pod príkrovom magickej *hmly*, aby ich nevideli obyvatelia ostrova, ktorí Írsko osídlili pred nimi (Firbolgovia a Fomóirovia); podľa inej verzie prileteli na temných mrakoch, alebo priplávali po mori a potom na pobreží spálili svoje lode, aby sa už nikdy nemohli vrátiť späť (hustý dym stúpajúci z pálených lodí potom vytvoril „temné mraky“); miesto, odkiaľ pod vedením kráľa Nuada prišli, malo ležať kdesi na severe, a preslávilo svojimi štyrmi mestami na štyroch ostrovoch, v ktorých sa Ľud bohyně Dany učil od štyroch mocných *druidov* poznaniu a magickým schopnostiam a odkiaľ si priniesli „Štyri poklady Írska“; ku keltským bohom Tuatha Dé Danann patrila írsky Kráľovná prízrakov, *Morrigan*; pozri *keltskí bohovia*

https://cs.wikipedia.org/wiki/Tuatha_D%C3%A9_Danann

Tubal-Kain - v *Hebrejskej biblii* (*Genesis* 4,22) nevlastný brat *Jubala*; bol kováčom všetkých nástrojov z bronzu a železa; podľa legendy sa venoval Majstrovi *Hiramovi*, hlavnému architektovi chrámu kráľa *Šalamúna*, ktorý bol zabitý, keď nechcel prezradiť tajomstvo murárskych majstrov

<https://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%A2%D1%83%D0%B1%D0%B0%D0%BB-%D0%9A%D0%B0%D0%B8%D0%BD>

<http://commons.wikimedia.org/wiki/Category:Tubal-Cain>

M. de Vos: Tubal-Kain kuje železo a bronz (The Phillip Medhurst Picture, 16.st.)

ťubetejka - tatárska čiapka

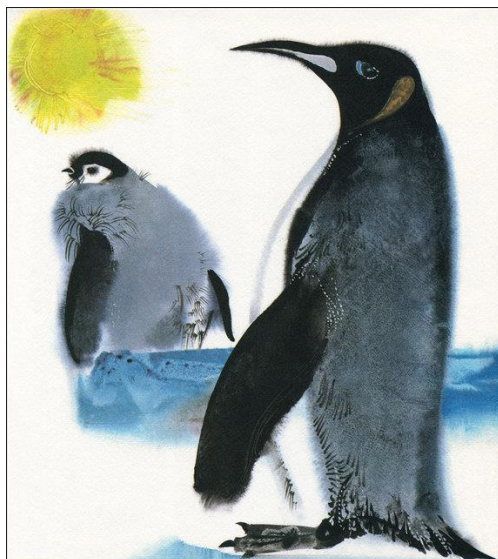
- ťubetejka je porušený názov uzbeckej (a teda moslimskej) pokrývky hlavy

tubizmus - *Légerove* poňatie *kubizmu* vyznačujúce sa obrazovou skladbou z valcovitých tvarov; tie už dva roky pred ním sa objavujú v *kubisticko-futuristickej* tvorbe Maleviča; pozri *Baleka: pop-art*

Tuc d'Audoubert/tyk dodubér - *jaskyňa* v departemente Ariège vo Francúzsku s kultovými plastikami *bizónov*, rytinami a drobnými umeleckými predmetmi z obdobia *magdalenieņu*

tuček/steatit - skryto kryštalická odroda *masteku pravého/taleku*; svetložltý, hnedavý, zelenavý až biely, pomerne hustý *kameň*, masťný na ohmat; vlastnosťami blízky *drevu*: dá sa rezať, a preto viac ako v sochárstve a používa v *rezbárstve*; v *sumerskom umení* pozri *pečať valčeková*, *pečatidlo*

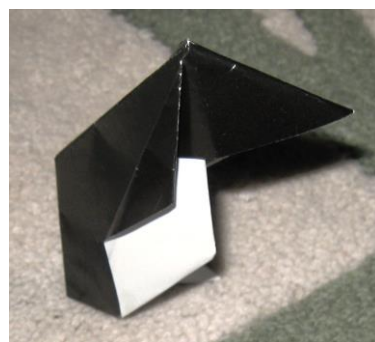
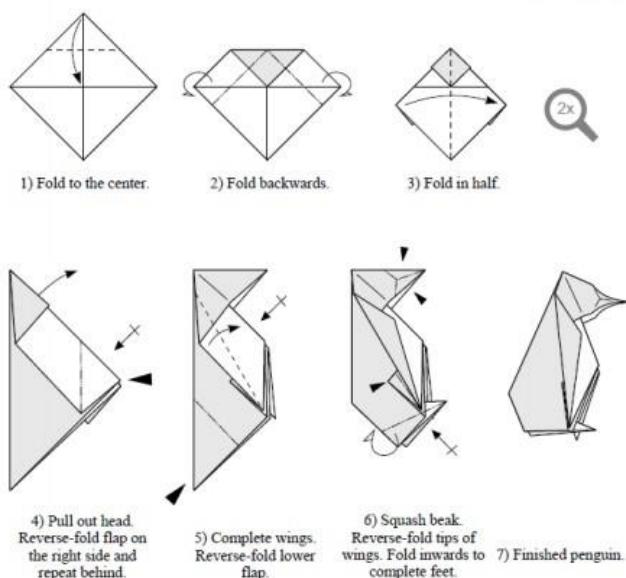
tučniak - pozri *zvíra*

M. Hanák: Ilustrácia

Penguin

Diagrammed by: František Grebeníček (2000)
www.origami.cz

Tučiak (orgiami)

tudorovský sloh - tudorská gotika

tudorská gotika - posledná fáza *Perpendikulárnej gotiky*, pomenovaná podľa vládnucej dynastie Tudorovcov (pozri *hrebeň 2*), najmä počas vlády Alžbety I.; obdobie 1485-1550; porovnaj chronológiu: *anglická gotika*

Dudák: štýl anglickej neskorkej gotiky v období asi 1485-1550, pomenovaný podľa vtedajšieho panovníckeho rodu Tudorovcov (1485-1603); rozvíjala sa najmä na svetských stavbách (početné zámky, Windsor); prelínala sa s neskorým *perpendikulárnym štýlom*, ktorého tvaroslovie a

ornamentiku aplikovala a doviedla do dokonalosti; sú pre ňu typické *klenby vejárová, somársky chrbát* a najmä *oblúk tudorský*; neskorá fáza tudorskej gotiky (v čase vlády Alžbety I., 1558-1603) sa nazýva *Queen-Elisabeth-style/alžbetínsky sloh*; prvky tudorskej gotiky, najmä tudorský oblúk preberané v období *romantizmu*; v českých krajinách okolo pol.19.st. (zámok Hluboká); pozri *novogotika*)

http://cs.wikipedia.org/wiki/St_James%27s_Palace

T. H. Shepherd: St James's Palace (zač. 19.st.)

tudorský oblúk - *oblúk tudorský*

tudorský štýl - *tudorská gotika*

tuf - jemnozrnná ťomkovitá hornina vytvorená sopečnou činnosťou; pozri *kameň*; *renesancia* (Dudák)

tug - konský chvost na žrdi, vojenský symbol *osmanského* vojska, podošne ako *orol* u Rimanov (pozri *vexillum*); pozri *kôň*

Tugarin - tiež had Tudarin, drak Tugaretin, Zmej Tugarin, Tugarin Zmejevič, Ohnivý Zmej (Огненный Змей); zlý hrdina v ruských eposov a príbehov, nepriateľ hrdinu Dobrynina Nikitu a Aljošu Popoviča; epos o boji Aljošu Popoviča s Tugarinom existuje vo viacerých verziách; keď sa tí dvaja k sebe približujú v poli, Tugarin syčí ako had a erdží ako kôň; jeho trup je pokrytý ohnivými hadmi; zdá sa, že Tugarin predstavuje prvok ohňa, ktorý sa používa v rôznych formách ako zbraň; keď vyhráža zahrdúsiť Aljošu, dusí ho dymom, hádže na neho ohnivé iskry a páli ho ohňom; zdá sa tiež, že Tugarin predstavuje element vody, pretože ich zápas sa koná spravidla v blízkosti rieky Safat; Tugarin je tiež drak; lieta v oblakoch, máva papierovými krídlami, čo sa mu nedarí, keď prší; po svojom víťazstve Aljoša rozseká jeho telo na kusy a rozptýli ich po poli; niektoré *byliny* spomínajú intímny vzťahy Tugarina a manželky kniežat'a Vladimíra; keď sa kňažná dozvie o jeho smrti, smutná vyčíta Aljošovi, že ju oddelil od jej drahého zosnulého priateľa; Tugarin Zmejevič sa stal symbolom pohanstva a divokých stepí plných nebezpečenstva; meno Tugarin pripomína boj s ruskými kočovníkmi; z tohto pohľadu za Tugarinom môže byť historická postava kumánskeho chána Tugorkana; pripúšťa sa aj iný výklad ako had Gorynych - „tvrdá hora“ (pozri Zmej); je tiež zaujímavé si všimnúť, že v korešpondencii židovských obcí v stredoveku sú Turci označovaní za Tugarov; pozri *Zmej*, *slovanská mytológia*

<https://en.wikipedia.org/wiki/Tugarin>

<https://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%A2%D1%83%D0%B3%D0%B0%D1%80%D0%B8%D0%BD>

tugra - *turga*

tuha - pozri *grafit*, *ceruza kamenická*; *krejón*

Taliansky maliar zo 17. storočia: Zasnúbenie Márie s Jozefom (tuha, 17.st.)

- Tuileries** - 1. Franc. Palais des Tuileries; kráľovský a cisársky palác v Paríži, ktorý stál na pravom brehu rieky Seiny; bol to obvyklým parížskym pobytom väčšiny francúzskych panovníkov, od Henricha IV. do Napoleona III ; bol spálený počas Parížskej komúny v roku 1871 (pozri *Francúzska revolúcia*)
2. verejný park v *Paríži* v 1. Obvode; park vo francúzskom štýle je bývalý zámocký park zbúraného Tuilerijského paláce, po ktorom má svoje meno; pozri *Paríž, Francúzsko*

http://en.wikipedia.org/wiki/Tuileries_Palace
http://sk.wikipedia.org/wiki/Jardin_des_Tuileries

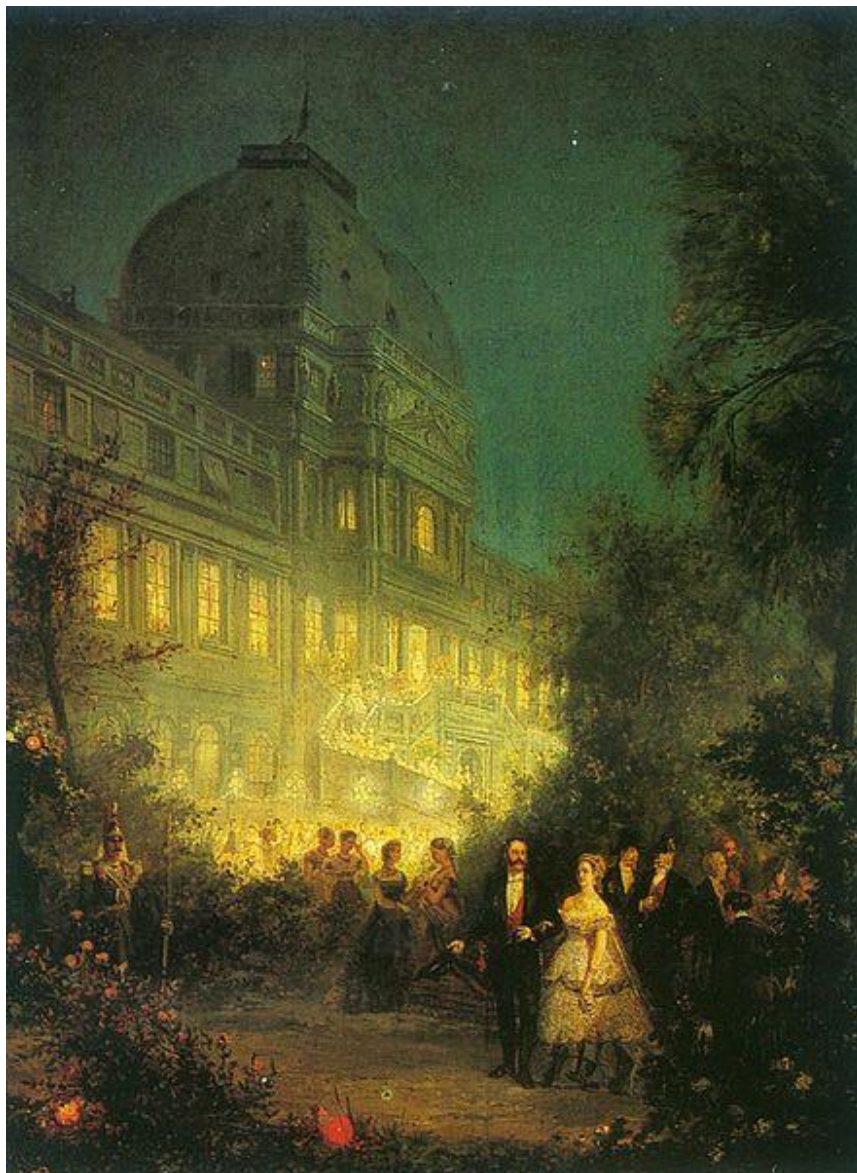
R. Zeeman: Pohľad na Louvre a Tuileries s výhľadom na Paríž a štvrte (1.pol. 17.st.)

N.-J.-B. Raguenet: Il Palazzo delle Tuileries (1757)

H. Bellangé: Vojenská prehliadka pred Tuileries v roku 1810 (1862)

Pierre Tetaer Van Elven: Večerná slávnosť v Tuileries, 10.6.1867 (2.verzia, 1867)

Pierre Teta Van Elven: Večerná slávnosť v Tuileries, 10.6.1867 (1.verzia, 1867)

L.-L. Boilly: Politici v Tuileries záhradách (19.st.)

H.-P. Motte: Dobytie Tuilerii 10.8.1792 (1892)

tuki - *bois noir*/bua nuár

tula - ruské pomenovanie pre techniku niello podľa mesta Tula, ktoré ju v Rusku preslávilo; pozri *tulské striebro*

Tula - aztécke veterné božstvo v podobe *atlanta*; porovnaj Tulum/Tula kultúrne centrom *mayskej kultúry* na Yucatane, obdobne *Chicen Itza* aztécky boh a chichen Itza centrum *mayskej kultúry* na Yucatane; pozri *aztécka mytológia*, *bohovia vetra*

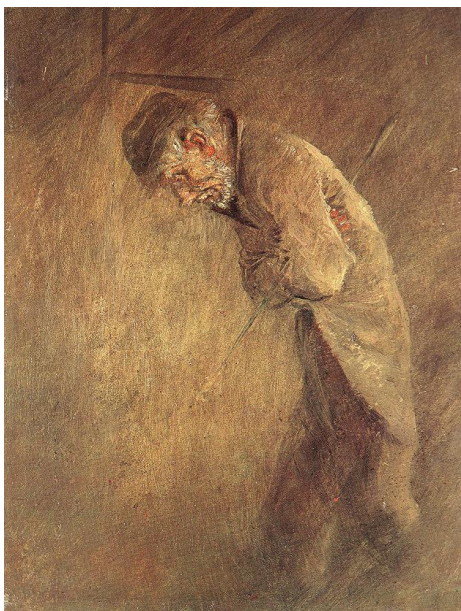
tuľajka - *tulejka*

tuľák - v súvislosti s heslom *aztécky kalendár*: dvadsaťdňový *mesiac*, každý *deň* symbolizovaný znamením: 5.deň v znamení *hada* (aztéc. *coatl*; negatívne znamenie, lebo had je považovaný za chudobné zviera bez príbytku; ľudia v tomto znamení sú *tuľáci*, *kupci* a *bojovníci*)

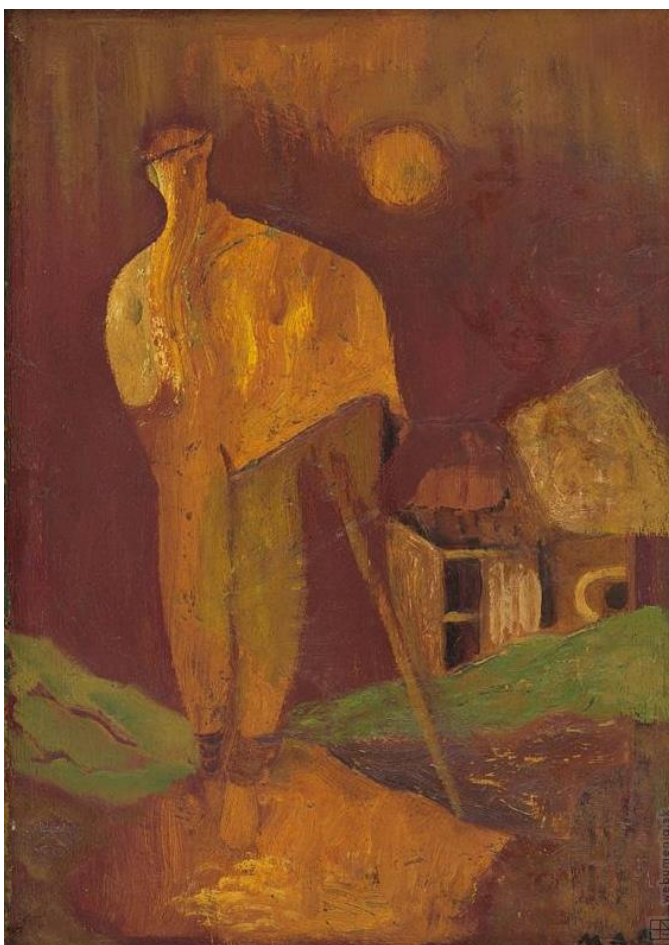
pozri *ľudia bez domova/bezdomovci*; *vaganti*; *Ahasver* 3

J. Miel: Scéna zo života tuľákov (bamboccianti, 1.pol. 17.st.)

L. Medňanský: Tulák (1880)

M. Bazovský: Ahasver (1950)

tulejka/tuľajka - dutý hrot kovovej čepele *kopije* nasadenej na dlhej drevenej žrdi - *ratišti*; tiež kovová objímka okolo dreveného poriska

tuleň - TV spectrum: domorodci žijúci v blízkosti polárneho kruhu veria, že polárna žiara sú duše mŕtvych *sobov*, *tuleňov* a *medved'ov*; pozri *Selkie*, *Próteus*; *zvíera*

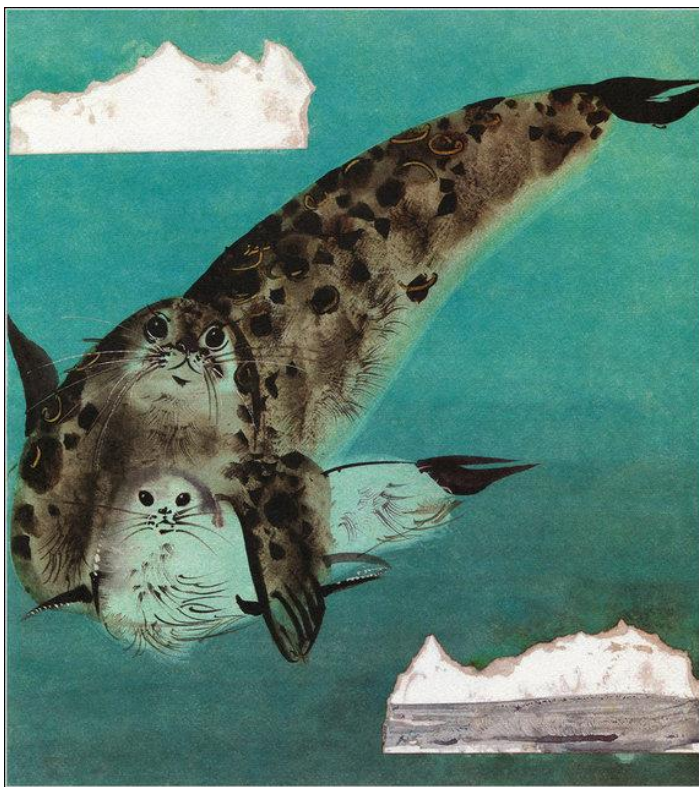
<http://translate.google.sk/translate?hl=sk&sl=en&u=http://digitalcollections.nypl.org/items/510d47da-1efb-a3d9-e040-e00a18064a99&prev=search>

P. de Vos: Dva mladé tulene na pobreží (1650)

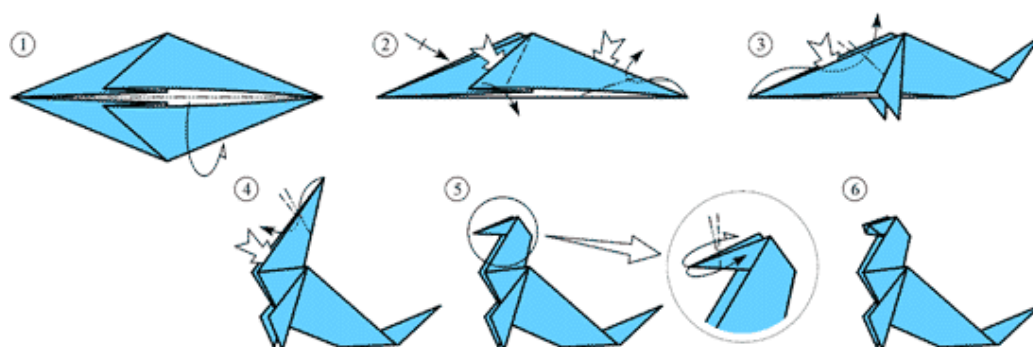
Tuleň obyčajný (prírodovedná ilustrácia, litografia, 19.st.)

M. Hanák: Ilustrácia (akvarel)

Autor neznámy: Tuleň (pointing)

Tuleň (orgiami)

tulipán - Krämer-Trenkler: pochádza z Turecka, názov odvodený zo slova „tulibad“, čo v turečtine znamená *turban*, ktorý pripomína tvar týchto *kvetov*; iba v 16.st. si tulipány našli cestu od Bosporu k Severnému moru a odvtedy sa považujú za duševný majetok Holanďanov; pozri *kvetiny*; *holandská záhrada*

TV Markíza: tulipány pochádzajú z Perzie, kde sa tento kvet pokladal za symbol vyznania *lásky*; tulipány vraj symbolizujú aj *bohatstvo*, *modlitbu*, *pokánie* a *oddanosť*; do Európy sa vraj dostali vďaka tureckému sultánovi, ktorý ich poslal ako dar rakúskemu cisárovi Ferdinandovi I. Habsburgskému (†1564); pozri *atribúty*, *symboly*, *alegórie a prirovnania*

-tulipán v susedstve času (hodiny) a smrti (lebka) vyjadruje zbytočnosť ľudskej lásky a telesných rozkoší (*P. de Champaigne*); pozri *vanitas*

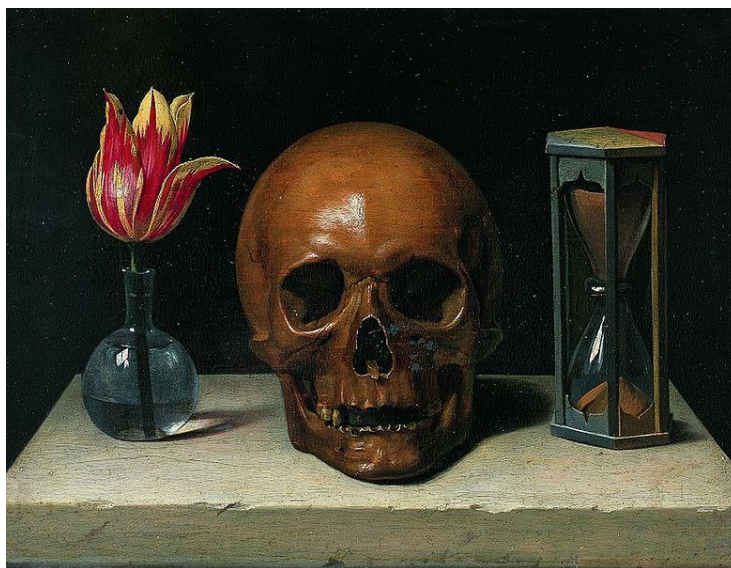
<http://www.liveinternet.ru/community/excaliburclub/post326034866/>

H. Bollongier: Zátišie s kvetinami (1639)

J. Brueghel ml.: Alegória tulipánománie (1640)

P. de Champaigne: Vanitas (1671)

J. Linard: Tulipány (1639)

J. Linard: Tulipány (1640)

J.-L. Gérôme: Tulipánománia (1882)

tzv. tulipánové poháre - tzv. *poháre tulipánové*

tulipánový pes - TV Markiza: holandské plemeno určené na stráženie veľkých tulipánových plantáží, pretože svojim opatrným našľapovaním nepoškodzuje kvetiny; malý čierny psík, spoločenský a prítulný, používaný aj na lov

las **Tullerías** - pozri *Paríž*

https://www.google.sk/search?q=Henri+Motte+Tuller%C3%ADas&espv=2&biw=1853&bih=995&tbnm=isch&imgil=wRWqCqctvSRwFM%253A%253BAimM8cpaEz9WvM%253Bhttp%25253A%25252F%25252Fes.wikipedia.org%25252Fwiki%25252FHenri-Paul_Motte&source=iu&pf=m&fir=wRWqCqctvSRwFM%253A%252CAimM8cpaEz9WvM%252C_&usg=__1BFivkPGRl46n4LJ9-LN2xC3ku0%3D&ved=0CDwQyjc&ei=IstjVJP_N9bsaM-ugpgG#facrc=&imgdii=&imgrc=YXsiH4BiixJHM%253A%3B4NeHT0KGxLrgpM%3Bhttp%253A%252F%252F1.bp.blogspot.com%252F_7XJInavXZds%252FS8Hz3jwXW3I%252FAAA_AAAAAACAU%252FzdQkbGS_QqE%252Fs400%252Fjeancotellegaleriesdesangc8.jpg%3Bhttp%252F%252Fwww.google.sk%252Fsearch%3Fq%3DHENRI+MOTTE+TULLER

253A%252F%252Fdianademeridor.blogspot.com%252F2010_04_01_archive.html%3B333%3B400

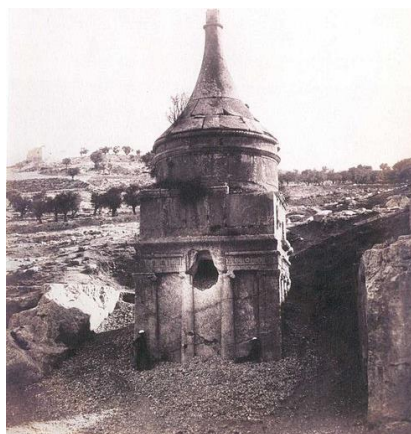
H.-P. Motte: Dobytie Tuileríí 10.8.1792 (1892)

tzv. **tulské striebro** - výrobky z Tuly (južné Rusko; 19.st.) zdobené technikou *niello* (najmä lyžice, schránky, šperky); pozri *umelecké opracovávanie kovov, tula*

Túlúnovci - turecká dynastia z obdobia 868-905; pozri *islamské umenie*

tumba - 1. náhrobok vo forme obdĺžnikovej nadstavby nad *hrobom* (kamenná, kovová) v tvare *sarkofágu*, s *náhrobnou doskou*, často figúrou zosnutého, niekedy s *baldachýnovou nadstavbou*; ak išlo o rytiera, často doplnená výzdobou z *funerálnych zbraní*; umiestnená často v samotnom kostole; pozri *parapet tumbový*

2.staroveká sídlisková *mohyla*; pozri *tell*

Absolónova tumba v Kidronskom údolí (Jeruzalem, Izrael)

Tumba v archeologickej lokalite Hierapolis (Turecko)

Tumba opáta Bega III. (opátstvo Sainte-Foy de Conques, Francúzsko, 1040)

Tumba Heinricha II. a Kunigundy (Bamberská katedrála, 13.st.)
Saladinova tumba v Damasku

G. di Paolo: Nanebovzatie Panny Márie so sv. Ansanom a sv. Jánom Evanjelistom (1470)

A. Dürer: Vzkriesenie (Medirytinové pašie, č.15, 1512)

E. Le Sueur: Caligula uloženie popol svojho otca a matky v hrobke svojich predkov (1647)

A. Preziosi: Vdova a čitateľ Koránu na osmanskom cintoríne (19.st.)

tumbový parapet - *parapet tumbový*

tumbler - veľký pohár bez stopky

tumim - *urim a tumim*

tumulus - kupolový hrob; návršie zo zeminy a kameňa, ktoré tvorilo masu chrániacu zvonku dolmeny, ktoré plnili funkciu megalitických hrobiek; tiež náhrobok v tvare kónickej mohyly (pozri klenba nepravá), kruhového, štvorcového alebo polygonálneho pôdorysu, niekedy s podnožou, umiestený nad hrobkami najmä v mykénskej, pergamskej, etruskej a rímskej kultúre; pozri absolúcia nad hrobom, Átreova pokladnica, Banshee

<http://de.wikipedia.org/wiki/Cerveteri>

Keltský tumulus s komorovým hrobom (nekropola Banditaccia, Taliansko)

tumulus honorarius - lat.; *čestný hrob*

tunel - pozri *klenba* (Dudák)

Tung Yüan/Tong Yuan - Dong Yuan

tunica intima - ženská *tunika* v dĺžke po členky, nosená v domácom prostredí

tunica molesta - v súvislosti s heslom *upálenie*: odev napustený horľavinou a potom zapálený; v tomto prípade nejde o upálenie na hranici

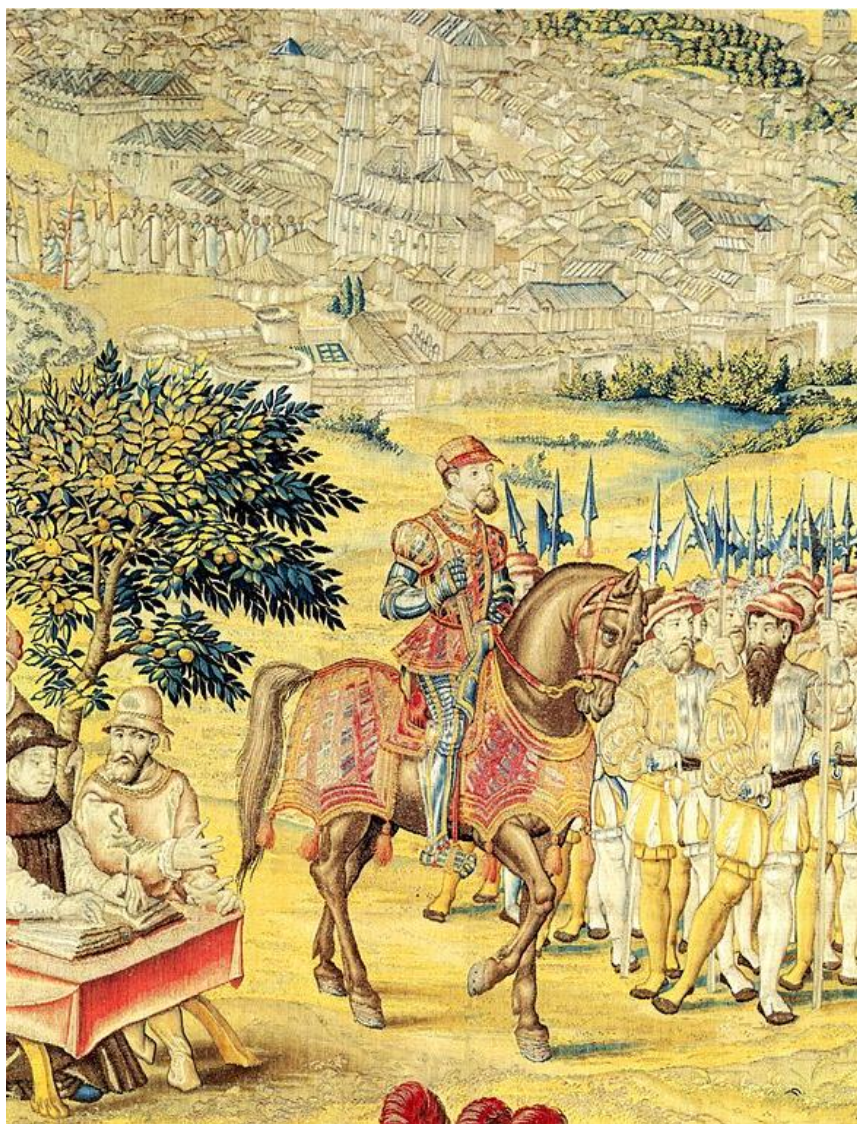
tunica palmata - *tunika* imperátora vyšívaná zlatom so vzorom *palmových* ratolestí (po víťaznej bitke)

tunika - 1.*rímsky* šitý spodný odev jednoduchého rovného strihu prevzatý z gréckej *módy* (*chitónu*); zošité dva obdĺžniky tkaniny s otvormi pre hlavu a ruky, neskoršie s rukávmi (nad lakeť, v chladných oblastiach *Rímskej ríše* s dlhými rukávmi), v páse prepásaná; ženská *tunika* po členky (pozri *tunica intima*), mužská zvyčajne po kolená; prepásaním sa tvarovala, príp. skracovala; nosená otrokmi, senátormi (široký červený pás), imperátorom (vyšívaná zlatom; na znak víťazstva: *tunica palmata*); v časoch cisárstva *tunika* patricijov z *hodvábu*; tunikou inšpirované šaty *chemise* z čias *Direktória*; pozri *antický odev*; *clavi*; *Ukrižovanie* (Krista) 2.indiánsky variant *urcu* (pozri *indiánske kultúry*)

3.stredoveké kráľovské, kňazské alebo cirkevné rúcho, z ktorého je odvodená dnešná kňazská *dalmatika*; pozri *ornát*

tunika Nessova - Nessova tunika

Tunis - pozri *Kartágo*, *Al Djem*, *Thysdrus*, *Atlas* (pohorie); *koral* (Taubl)

P. van Coecke Aelst (návrh): Pokorenie Tunisu Karolom V (detail gobelínu, 1518)

D. V. Coornhert podľa M. van Heemskercka: Charles V. dobýva Tunis (rytina, 1555-1556)